Irja Skyten-Suominen
Suomen Kalankasvattajaliitto ry
hallituksen puheenjohtaja
27.4.2022

VNS 1/2022 vp Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta

Suomen Kalankasvattajaliitto ry kiittää lausuntopyynnöstä ja keskittyy esitetyn lausuntopyynnön mukaisesti ajankohtaisselonteon lukuun 4 (taloudelliset vaikutukset ja varautuminen). Selonteko käsittelee talous-, elinkeino- ja yritysvaikutuksia yleisellä ja yleispätevällä tasolla. Tässä lausunnossa pyrin avaamaan yleisellä tasolla tunnistettujen vaikutusten sektorikohtaista merkitystä kalankasvatuselinkeinolle.

Elinkeinokalatalous on keskeinen tekijä ruokaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden kannalta. Turvallisuusympäristön muutos aiheutti välittömästi useita haasteita myös vesiviljelyelinkeinolle. Näiden haasteiden tunnistaminen ja ratkaiseminen on tärkeää kalatalouden arvoketjun toiminnan ja kestävyyden kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Elävän kalan viennin arvo Suomesta Venäjälle on ollut yli miljoona euroa vuodessa. Vientikauppojen rauetessa jäivät täksi kevääksi tuotetut poikaset vaille osoitetta ja yritysten tulot saamatta. Aikaikkuna poikasten siirtämiseksi jatkokasvatukseen on umpeutumassa. Mikäli kotimaassa ei pystytä sopimaan poikkeusjärjestelyistä, jotka mahdollistaisivat tuotantomäärien/rehukiintiöiden tilapäisen ylityksen, joudutaan poikaset hävittämään. Näin suuren poikasmäärän hävittäminen on vakava uhka poikaslaitosten kannattavuudelle. Siitä johtuvat seurausvaikutukset saattaisivat heijastua kotimaan poikastarjontaan ja edelleen ruokakalatuotantoon tulevina vuosina.

Kotimaisen kalan tuotantomääriä voitaisiin helposti nostaa nykyisillä laitoksilla, mikäli toimintaa rajaaviin ympäristölupiin saataisiin lisää joustoa. Tuotantomäärien lisääminen on asetettu tavoitteeksi myös Kotimaisen kalan edistämisohjelmassa.

Suomen kalankasvatuksen ympäristöystävällisyyttä on merkittävästi tehostanut kiertotalousperiaatteen mukaisen Itämerirehun käytön yleistyminen. Ainoa kotimainen kalanrehunvalmistaja lopetti rehuviennin Venäjälle; kotimaan rehuntarve on luvattu turvata kuluvan kasvatuskauden ajaksi, mutta tehdas on haasteellisessa tilanteessa. Tehtaan toimintaan kohdistuvat ratkaisut tulevat vaikuttamaan merkittävästi koko kalanviljelysektorin tuleviin näkymiin.

Kotimaisten rehuraaka-aineiden käyttöä kalanrehujen valmistuksessa voitaisiin edelleen lisätä ja näin varautua mahdollisiin häiriöihin tuontiraaka-aineiden toimituksissa. Edellytyksenä on kuitenkin kotimaisen rehutehtaan ja kalajauhotehtaan toimintaedellytysten turvaaminen.

Energiakustannusten nousu rasittaa erityisesti uutta teknologiaa edustavia ja paljon sähkövirtaa käyttäviä kiertovesilaitoksia, mutta myös poikaslaitoksia. Polttoaineiden hinnannousu merkitsee kuljetus- ja rahtikustannusten nousua jokaiselle kalankasvatusyritykselle.

Rakennuskustannusten nousu vaikeuttaa toimivien laitosten uudistamista ja hidastaa vireillä olevien uusien tuotantoyksiköiden valmistumista.

Tuotantokustannusten nousu kiristää yritysten taloustilannetta ja aiheuttaa painetta kuluttajahintojen nostamiseen. On vielä epäselvää missä määrin kustannuksia pystytään siirtämään kuluttajahintoihin ja siirto tapahtuu joka tapauksessa viiveellä, joten ensikädessä kustannusnousun maksumiehinä ovat kalankasvattajat.

Tuotantokierto kalankasvatuksessa kestää 2-3 vuotta. Tästä johtuen toimintaan kohdistuvien häiriöiden vaikutukset ilmenevät viiveellä ja muutokset vaativat aikaa. Eläviä olentoja kasvatettaessa ei toimintaa voida nopeasti ajaa alas tai keskeyttää epäsuotuisissakaan oloissa. Yhtä mahdotonta olisi tuotannon välitön nosto täyteen laajuuteen tuotantokatkon jälkeen.